

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра всевітньої історії та філософії

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента

МІСТО В ІСТОРІЇ ЄВРОПИ
підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Луцьк-2026

Силабус вибіркового освітнього компонента «МІСТО В ІСТОРІЇ ЄВРОПИ» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Розробник: Вікторія Білик, кандидат історичних наук, доцент.

Гарант ОПП

Сергій ПАНИШКО

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

доц. Хлібовська Г. М.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри всесвітньої історії

(протокол № 9 від 11.02._2026 р.)

Завідувач кафедри
всесвітньої історії

проф. Стрільчук Л.В.

I. Опис освітнього компонента
(денна форма здобуття освіти)

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (очна) форма здобуття освіти	01 Освіта/Педагогіка 014 Середня освіта Середня освіта. Історія, громадянська освіта; 03 Гуманітарні науки 032 Історія та археологія, Історія, європеїстика, археологія бакалавр	Вибірковий
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання 3
		Семестр 6-ий
		Лекції 10 год.
		Практичні (семінарські) 20 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>	Самостійна робота 10 год.	
	Консультації 10 год.	
	Форма контролю: залік	
Мова навчання		українська

Опис освітнього компонента
(заочна форма здобуття освіти)

Таблиця 2

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Заочна форма здобуття освіти	01 Освіта/Педагогіка 014 Середня освіта Середня освіта. Історія, громадянська освіта; бакалавр	Вибірковий
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання 3
		Семестр 6-ий
		Лекції 4 год.
		Практичні (семінарські) 6 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Самостійна робота 128 год.
		Консультації 18 год.
	Форма контролю: залік	
Мова навчання		українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Прізвище, ім'я, по батькові: Білик Вікторія Андріївна

Науковий ступінь: кандидат історичних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент

Контактна інформація: Bilyk.Viktoria@vnu.edu.ua

Розклад занять: згідно розкладу

III. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація. Силабус вибіркового освітнього компонента «Місто в історії Європи» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти бакалаврського рівня.

Освітній компонент спрямований на ознайомлення студентів з історією виникнення, функціонування та розвитку міст на теренах Європи від епохи Античності до початку XX ст.; на вивчення теорій формування міст та з'ясування критеріїв їх типологізації, простеження еволюції міської традиції, ролі міста як політичного, соціально-економічного, культурного, релігійного та освітнього центру; на вивчення політичних та соціально-економічних особливостей античних міст як урбанізаційних центрів полісів; причин і шляхів виникнення міст в Середньовічну епоху; на визначення змін, що відбулись в розвитку європейських міст в Ранньомодерну та Модерну добу, а також основних ознак європейського міста і його соціуму напередодні Першої світової війни.

Мета і завдання освітнього компонента

Мета: формування у студентів ґрунтовних знань про теорії, причини, шляхи та етапи формування і розвитку міст на теренах Європи в різні періоди, їхні демографічні показники, соціальну структуру, правове становище, функції, спосіб життя та культуру міського населення.

Завдання:

- з'ясування особливостей античного міста та процесу утворення грецьких колоній в українських землях;
- вивчення основ теорій походження середньовічних міст та їх аналіз;
- формування у здобувачів освіти уявлень про особливості політичного, економічного та соціально-культурного розвитку середньовічного міського соціуму;
- характеристика розвитку європейських міст періоду Нового часу;
- дослідження впливу промислової революції на розвиток міст і міського суспільства.

2. Soft skills:

- комунікативна навичка, участь в групових обговореннях;
- встановлення причинно-наслідкових зв'язків;
- міжкультурна компетентність, розуміння та толерантне ставлення до різних культур та релігій;
- креативність та уява – творче осмислення текстів, мистецьких та архітектурних пам'яток;
- розвиток етичного та образного мислення;
- формування дослідницького інтересу.

3. Структура освітнього компонента

№ п/п	Назва теми	Кількість годин, відведених на аудиторні та поза аудиторні заняття (денна форма)					
		Усього	Лекції	Семінари	Сам. робота	Консультації	Форми роботи і контролю/бали
1.	<i>Теоретичні засади історичної урбаністики*</i>	8/12*	2/2*		5/9*	1/1*	Л

2.	<i>Давньогрецькі міста як урбанізаційні центри полісів*</i>	13/11*	2/2*		10/8*	1/1*	Л
3.	Античний поліс як феномен організації міського життя	13/10*		2	10/9*	1/1*	ДС/ 10
4.	<i>Стародавній Рим і життя його мешканців*</i>	7/11*		2/2*	5/8*	/1*	УПО/ 10/35*
5.	Формування середньовічного міського простору	8/10*	2		5/9*	1/1*	Л
6.	Зовнішній вигляд середньовічного міста	13/11*		2	10/9*	1/2*	ДБ/ 10
7.	<i>Повсякденне життя середньовічних містян: побут, освіта, церква, розваги*</i>	8/12*		2/2*	5/9*	1/1*	ППО/ 10/35*
8.	<i>Середньовічна бюргерська сім'я.*</i>	12/11*		2/2*	10/8*	/1*	ДС/ 10/30*
9.	Урбаністичні процеси в Європі в середині XVI – середині XVIII ст.	13/10*	2		10/9*	1/1*	Л
10.	Еволюція міського простору у XVII–XVIII ст.	8/10*		2	5/9*	1/1*	Д/ 10
11.	Повсякденне життя європейця нового часу.	7/10*		2	5/8*	/2*	ППО/ 10
12.	Промислова революція і місто	13/10*	2		10/9*	1/1*	Л
13.	Архітектура та містобудування в європейських країнах в кінці XVIII – XIX ст.	8/8*		2	5/6*	1/2*	УПО/ 10
14.	Життя в європейському місті у XIX ст	7/5*		2	5/4*	/1*	УПО/ 10
15.	Міський європейський соціум напередодні Першої світової війни	12/9*		2	10/8*	/1*	УПО/ 10
Разом		150/150*	10/4*	20/6*	110/122*	10/18*	100 б

*Теми занять для здобувачів освіти заочної форми навчання

**Методи навчання і форми контролю: Л – лекція, ДС – дискусія, ДБ – дебати, Д – доповідь, ППО – письмове поточне опитування, УПО – усне поточне опитування.

Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, а також тем, які виносились на практичні заняття та навчальної літератури з переліку рекомендованої викладачем літератури відповідно до структури ВОК. Для здобувачів заочної форми навчання самостійна робота передбачає опанування темами, які не виносились на лекційні та практичні заняття. Загалом на самостійну роботу виділено 110 (для здобувачів заочної форми навчання – 122) годин. Сюди враховано час, який студент виділяє для підготовки до заліку.

IV. Політика оцінювання

Оцінювання роботи здобувачів освіти на практичних заняттях здійснюється за накопичувальною системою. На кожному практичному занятті, студенти мають можливість отримати за роботу максимально 10 балів. Опитування проводиться у різній формі - усне поточне опитування (УПО), письмове поточне опитування (ППО), дискусія (ДС), дебати

(ДБ), доповідь (Д). Сума балів, отриманих за всі види роботи на практичних заняттях, визначає поточний бал за модуль. Загалом, робота на практичних заняттях дає змогу отримати максимально 100 балів. Для отримання заліку необхідно набрати мінімум 60 б. Якщо ж здобувач не набрав мінімальної кількості балів, він може виконати додаткові завдання у вигляді тестових самостійних робіт, які вміщені в електронному курсі на платформі MOODLE <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1992> (максимальна кількість балів – 25).

Здобувачі освіти заочної форми навчання на практичних заняттях можуть набрати максимально 100 балів (від 35 до 30 балів за одне заняття, залежно від складності матеріалу).

Оцінювання знань здобувачів, поточний та підсумковий контроль, проведення заліку здійснюється відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти ВНУ імені Лесі Українки» <https://vnu-taskid841251.s3.eu-north-1.amazonaws.com/s3fs-public/inline-files/2025-pro-potochne-i-pidsumk-otsinyuvannya.pdf>

Схема розподілу балів

Поточний контроль										Загальна кількість балів
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	100 б
10 б	10 б	10 б	10 б	10 б	10 б	10 б	10 б	10 б	10 б	

Політика щодо ЗО (відвідування, пропуски)

Пропущені заняття здобувач освіти може відпрацювати шляхом підготовки реферату з теми пропущеного семінарського заняття або проведення тематичної бесіди з викладачем відповідно до графіку консультацій.

Політика щодо академічної доброчесності

Під час виконання завдань потрібно дотримуватися принципів академічної доброчесності, не можна привласнювати результати інтелектуальної діяльності інших осіб. При оформленні результатів своєї роботи, слід подавати покликання на джерело інформації. Жодна форма порушення академічної доброчесності (недбайливе цитування, плагіат, неповажне ставлення до учасників освітнього процесу) недопустимі. У випадку таких дій – реакція згідно Кодексу академічної доброчесності, прийнятому у ВНУ імені Лесі Українки <http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>

Політика щодо дедлайнів та перескладання

У разі, якщо здобувач освіти не набрав необхідної кількості балів упродовж семестру, він здає залік. Якщо під час складання заліку студент/студентка набрала недостатню кількість балів, то ЗО має право на перескладання на комісії. Складання та перескладання заліку відбувається відповідно до розкладу, затвердженого деканатом.

V. Підсумковий контроль

Форма контролю – залік. Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом, або ж під час співбесіди з викладачем (комісією) безпосередньо на заліку..

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано

82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
0–59	

Перелік запитань на залік:

1. Місто-поліс як історичне явище: загальна характеристика.
2. Органи управління та ідея громадянського співіснування в грецьких містах-державах.
3. Афіни і Спарта як два варіанти розвитку грецьких полісів.
4. Періоди територіального та державного розвитку Риму
5. Стародавній Рим і життя його мешканців.
6. Теорії походження середньовічних міст.
7. Передміські поселення і ранні міста у світлі археології Середньовіччя.
8. Каролінгський Ренесанс та системне відродження європейського міста в XI ст.
9. “Великі” та “малі” міста. “Нові” малі міста XV – XVI ст. як видозміна форм середньовічного урбанізму.
10. Община городян в середньовічному місті: структура і конфлікти. Взаємостосунки городян з сеньйором.
11. Місто в системі комунікацій.
12. Ремесло і ремісники в містах. Цехи. Становище учнів та підмайстрів. Боротьба цехів з патриціатом.
13. Середньовічна міська сім’я: права жінки, демографічна ситуація.
14. Побут європейського міщанина в середні віки: житло, кухня, мода.
15. Ігри та розваги міщан в середні віки.
16. Зародження університетів: парижська та болонська моделі. Провідні університети середньовіччя.
17. Роль і місце церкви в житті середньовічного міста.
18. Торгові міста-держави та їхні цілі в XV ст.
19. Заснування колоніальних міст в Америці, їхні характерні риси.
20. Демографічні процеси в Європі та їх вплив на розвиток міст в XVI-XVII ст.
21. Зовнішній вигляд європейського міста в I пол. XVIII ст.
22. Повсякденне життя європейських міщан XVI–XVIII ст.
23. Вплив промислової революції на зовнішній вигляд європейського міста
24. Формування нової моделі міста після європейської революції 1848 р.
25. Повсякденне життя та його якісні зміни в XIX ст. (доступність освіти, газети, пошта, телеграф, транспорт тощо).
26. Особливості розвитку європейського міста на поч. XX ст..

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Вовчук Я. В. Загальна характеристика процесів урбанізації в країнах Європи / <http://www.sworld.com.ua/konfer33/377.pdf>

2. Джеджора О. Нариси історії європейської цивілізації. Львів: УКУ, 2024. Кн. 1: Від витоків до високого середньовіччя. 328 с.
3. Історія європейської цивілізації. Рим. / За ред. Умберто Еко; пер. з італ. Л. Ципоренко та ін.. Харків: Фоліо, 2024. 1032 с.
4. Правдюк В. М. Історико-правові аспекти регулювання забудови у містах Європи в античні та середньовічні години. Актуальні проблеми права: теорія і практика. 2025 (50), 289–298.
5. Руднічук А. Німецькі міста та їхня роль у становленні університетів у XIV–XV ст. Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Історія. 2019. 4(143), 37–41
6. Руднічук А. А. Соціокультурний розвиток німецьких міст у XIV–XV ст. Дис. на здобуття наук. ст. доктора філософії за спеціальністю 032 «Історія та археологія». КНУ імені Тараса Шевченка, Київ, 2023.
7. Середньовіччя. Експедиція. Торгівля. Утопії; за ред. Умберто Еко; пер. з італ. Харків: Фоліо. 2020. 704 с.
8. Тит Лівій. Від заснування Міста. Книги I–V. Київ: Laurus, 2022. 384 с
9. Ціватий В. Г. Інститут полісу: політико-дипломатичний феномен (від Античності до Ранняго Нового часу). Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2014. Вип. 40. С. 271–275. URL: http://istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/40/53.pdf
10. Michaela Antonin Malanikova, Beata Mozejko, Martin Nodl. Pre-modern Towns in the Times of Catastrophes: East Central Europe in a Comparative Perspective. New York, 2024

Інтернетресурси

1. <http://mdr-maa.org/> - Medieval Digital Resources (MDR) – проєкт Американської академії медієвістики (The Medieval Academy of America), який відкриває доступ до веб сайтів, що містять корисний для медієвістів контент
2. <https://www.historyskills.com/finding-sources/medieval-history/> - Medieval History Sources
3. <https://www.medievalists.net/> - Medievalists.net (Where the Middle Ages Begin) – проєкт, що пропонує добірки книг, статей, фільмів, ТВ-шоу, новин, відео, подкастів з середньовічної історії.
4. Часопис «Етнічна історія народів Європи» - URL: <http://ethnic.history.univ.kiev.ua/ua/>
5. Comparative Studies in Society and History URL:<https://www.cambridg>